

Luokka	Laatuj. Työohjeet
Versio/pvm	11 / 7.9.2020
Laatijat	Savolainen Laura; Aaltonen Heikki; Saarimies Jukka; Kunnari Maria; Jaana Ikonen; Kauranen Jari; Mella Miia; Krum Kirsi; Kuopus Sirpa; Pirkola Heidi; Hyryn Kangas-Kauppi Marja-Leena; Kiviniemi Ulla
Vastuhenkilö	Savolainen Laura
Hyväksyjä	Kuopus Sirpa
Tämä ohje koskee	Oulu; Kemi; Kokkola; Kajaani

Nenänielunäytteen ottaminen ja näytteiden pakkaaminen

Tämä ohje koskee seuraavia tutkimuksia:

8577 –InABRSV
8818 –RespNhO
6466 –CV19NhO

Jokaiselle tutkimuspyynnölle tulee ottaa oma erillinen näytteensä.

Näytteenottovälineet

- Steriili taipuisavartinen nukkatikku (flocked swab)
 - Mikäli ei saatavilla, voidaan näytteen ottamiseen käyttää Steriili jäykkävartinen nukkatikku (flocked swab)
- Näyteputket, kts. erillinen ohje "COVID-19 NhO-tutkimuksille soveltuvat näyteputket"
<https://www.nordlab.fi/fi/covid-19-koronavirus-nordlabin-ajankohtaiset-tiedotteet>

Näytteenotto

Näytteenottajan suojautumisesta eri infektiopäilyissä ohjeistavat alueelliset infektion torjuntayksiköt.

1. Tunnista potilas varmistamalla hänen henkilötunnus ja koko nimi.
2. Pyydä potilasta niistämään nenä.
3. Pyydä potilasta kallistamaan päätä takaviistoon, tue toisella kädellä potilaan päätä takarivolta tai pyydä tarvittaessa avustaja pään tukemiseen.
4. Oikea näytteenottosyvyys tulee mitata etukäteen sieraimesta korvanipukkaan (aikuisilla aina >10 cm, yleensä 12-15 cm, alle 2-vuotiailla lapsilla 6-7 cm)
5. Työnnä näytteenottotikku rauhallisesti toisesta sieraimesta kitalaen suuntaisesti kohti korvaa (ei ylöspäin) kunnes tunnet vastuksen tikun osuessa nenänieluun. Mikäli tunnet vastuksen heti, korjaa tikun asentoa.
6. Kun näytteenottotikku on nenänielussa, pyöräytä tikkua huolellisesti muutaman kerran niin, että tikun kärkeen tarttuu limakalvosta irronneita soluja. Anna tikun olla paikallaan nenänielussa noin 10 sekunnin ajan.
7. Poista näytteenottotikku rauhallisesti ja ota tämän jälkeen samalla tikulla näyte edellä kuvatulla tavalla myös toisen sieraimen kautta. Mikäli potilas on vuotoherkkä tai näytteenotto on muutoin haastavaa, on tärkeintä saada näyte otettua huolellisesti vähintään yhden sieraimen kautta.
8. Näytteenoton jälkeen katkaise tikku näyteputkeen. Varmista, että näytteenottopää on nesteessä ja sulje korkki huolellisesti.

Mikäli potilaalla ilmenee runsasta verenvuotoa nenänielunäytteenoton yhteydessä tai jostain muusta syystä näytettä ei voida ottaa nenänielusta ja joudutaan käyttämään jäykkävartista näytteenottotikkua, noudata seuraavia ohjeita:

1. Ota näyte nielusta painamalla tikkua takanielua ja molempia nielurisoja vasten ja pyöryttämällä tikkua pari kertaa niin, että siihen tarttuu limakalvolta irronneita soluja. Tikun osumista muualle suun limakalvoille on vältettävä.
2. Tämän jälkeen ota samalla tikulla näyte molempien sierainten limakalvolta muutaman sentin syvyydeltä.
3. Aseta tikku näyteputkeen, katkaise tikun varsi ja sulje näyteputken korkki tiiviisti.

Mikäli näytteenottotikussa ei ole erillistä katkaisukohtaa, tulee se katkaista steriileillä saksilla niin, että näyteastian korkin saa tiiviisti suljettua. Saksien puhdistukseen voi käyttää hypokloriittia tai vetyperoksidia sisältävää desinfiointiainetta. Saksien on annettava kuivua desinfiointin jälkeen ennen niiden käyttämistä uudelleen.

Näytteiden pakkaaminen ja lähettäminen

COVID-19-epidemian aikana kaikkia hengitystie-eritenäytteitä tulee käsitellä samalla tavoin, mahdollisesti tartuntavaarallisina, kuin –CV19NhO-tutkimuksen näytteitä.

Näytteenoton jälkeen

- Puhdista näyteastian ulkopinta ja liitä siihen tutkimuksen pyyntötarra.
- Aseta näyteastia muoviseen salpapussiin (esim. Minigrip) ja laita pussiin imupaperia.
- –CV19NhO-tutkimusten näytteille liitä pussin päälle toinen pyyntötarra. Kts. kuva 1. Huomioi lisäksi sairaanhoitopiirikohtaiset ohjeet tarrojen ulkoasussa ja merkinnöissä.
- Mikäli laboratorio sijaitsee samassa rakennuksessa, näytteet voi toimittaa laboratorioon yksittäin pakattuna.

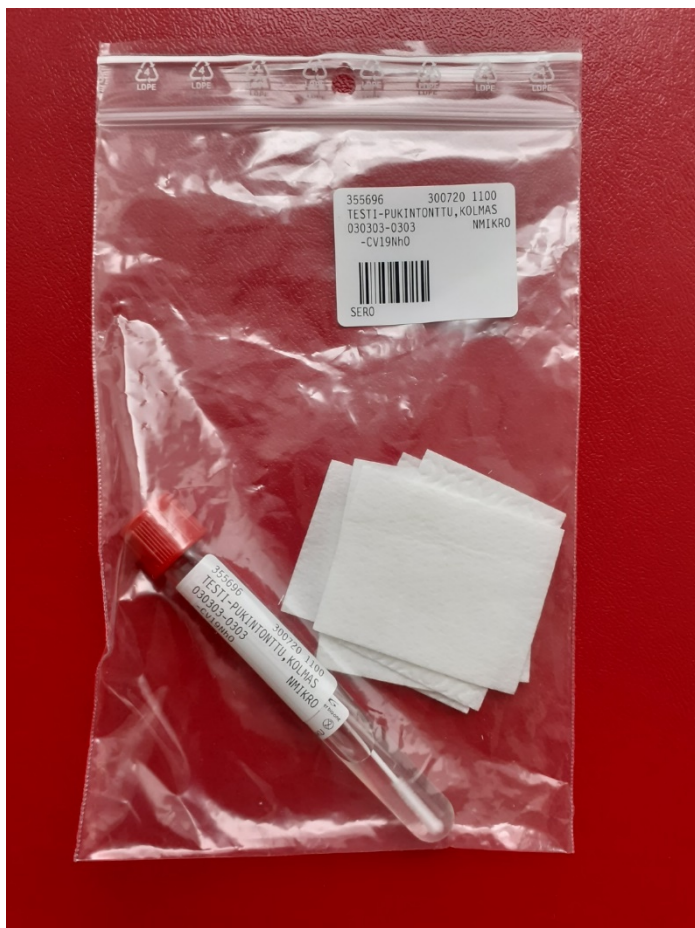
Mikäli näytteitä on suurempia määriä ja/tai niitä lähetetään näytekuljetusten mukana, toimitaan seuraavasti:

- Lajittele Kiire-näytteet, Hoitohenkilökunnan näytteet ja Ei-kiireenäytteet erikseen.
- Jos näytteitä on useammalta päivältä, näytteet lajitellaan lisäksi näytteenottopäivän perusteella.
- Pakkaa näytteet isompiin muovisiin salpapusseihin, jokainen näyteluokka omaan pussiinsa.
- Merkitse pussin päälle näkyvästi, **näytteenottopäivämäärä**, joko **”Kiireellisiä COVID-19 näytteitä”**, **”Henkilökunnan COVID-näytteitä”** tai **”Ei-kiireellisiä COVID-näytteitä”**.
- Toimita salpapussit laboratorioon sellaisenaan tai mikäli käytössä on näytekuljetuslaatikot, toimitaan seuraavasti:
 - Aseta näytekuljetuslaatikkoon kylmäelementtejä (esim. pakastetut kylmäkallet tai muut paikallisesti kylmäkuljetuksiin käytettävät materiaalit).
 - Näytekuljetuslaatikkoon merkinnät **UN3373, BIOLOGINEN MATERIAALI** ja **KATEGORIA B** ja **INFEKTIOHÄLYTYS**.
 - Lisää laatikon päälle selkeästi näkyville merkintä **”SISÄLTÄÄ COVID-19-NÄYTTEITÄ”**

Näytteen säilyvyys

Näyte on toimitettava analysoitavaksi mahdollisimman nopeasti. Mikäli näytettä ei saada toimitettua analysoitavaksi 4 tunnin sisällä, tulee sitä säilyttää jääkaappilämpötilassa, jossa se säilyy analysointikelpoisena korkeintaan 72 tuntia.

Kuva 1.

Muutokset tässä versiossa

Ohjeet Nenänielunäytteet ottaminen sekä COVID-19 näytteiden lajittelu, pakkaaminen ja lähettäminen yhdistetty yhdeksi ohjeeksi.